

Pro život je dramátek perfektní

Rozhovor s Lenkou Hulákovou

Jaká byla vlastně tvoje cesta k divadlu?

Chodila jsem na dramátek na Kladně, do Labyrintu, a pak jsem byla v divadélku U Zvonu, což je děsivé divadlo. Hráli jsme šílené pohádky pro děti. Byla jsem nějaká čarodějnice s pletenou čepicí, no a ty texty... A asi aby tohle nemusel nikdo zažít, tak jsem ráda, že vzniká něco jiného. Zase je to důkaz, že i když projdeš něčím hodně blbým, nemusí být zas tak špatně. Ale do takového dramátka, který bych si přála, a které vidím, že existují, tak to jsem nechodila. Potom jsem se chtěla stát herečkou, tak jsem nakonec vystudovala DAMU, na stará kolena asi ve třiceti letech (smích). Konkrétně Divadelní tvorbu v netradičních prostorech.

A cesta k Mladé scéně?

Nevím, jestli to úplně přesně dám dohromady. Mladá začala v Náchodě při Náchodské Prima sezóně, a tu přehlídku dělal Karel Tomas. Ten pak musel někam odjet, a já jsem převzala Mladou scénu a Šrámkův Písek. Dvě přehlídky, experimentující divadlo a středoškolské divadlo. V Náchodě to bylo součástí velké akce, která byla hodně o jazzu a psaní, ale na divadlo nebylo moc prostoru. Hrál se třeba v osm ráno a semináře pro studenty byly jenom hodinové. A tak jsme si řekli, že by to zasloužilo svoji vlastní akci, kde bude jenom divadlo a bude na něj prostor. A může se k tomu přidat třeba koncert. Takže jsem byla asi třikrát v Náchodě, a potom tady v Ústí, kde se přehlídka koná letos po čtrnácté.

Kolik práce dá organizovat Mladou scénu?

Mladou scénu připravuji dopředu, ne že bych ji už měla za sebou, když začíná, ale ty semináře, domlouvání lektorů, koncepce, tak to už je za mnou. Tady je to už hodně práce Lenky Janyšové (organizátorka, pozn. redakce). Vnímám to tak, že se musím postarat o Lenku, aby pila, jedla a všechno zvládla.

Jak tedy obvykle přehlídku prožíváš?



Dřív jsem si říkala, že je skvělé, že uvidím třeba patnáct divadel, které jsem většinou viděla i na krajských přehlídkách. Pak přišly děti, a já jsem přestala jezdit na krajské přehlídky, takže jsem si říkala, že je skvělé, že představení uvidím alespoň tady na celostátní přehlídce. Teď je to tak, že s Oskarem zvládám vždycky jen vzorek představení. A doufám, že toho uvidím co nejvíc. Ale je pro mě důležité, že se lidé potkají. Dělají stejnou věc, ale jinde v republice, a tady mají příležitost se potkat a vidět se. I na seminářích. Myslím, že je to hodně pro ně a o nich.

Letošní téma je Dát si dvacet... Zvládneš si dát dvacet?

Spíš si přeju, aby se mi to nestalo, protože vloni byl můj syn Oskar nemocný a proležela jsem s ním tady den a noc na hotelu. To jsem si říkala: já tady jsem a nejsem. A letos si tohle nepřeju, takže si nechci dát dvacet.

Máš v programu něco konkrétního, na co se těšíš?

Při dramaturgii, která vlastně vzniká trochu sama, protože záleží na tom, co se vybralo z krajských kol, se potkaly čtyři sólovky, a to není běžné. To, že se tady na celostátní přehlídce objeví čtyři lidé, kteří se rozhodli sami vlézt na jeviště, že to není jeden člověk, dva nebo tři, ale už čtyři, tak to mi přijde zajímavé samo o sobě. Už jenom zkusit si být sám na jevišti je odvaha. To bych vypíchla, vážím si toho, že to někdo zkusí. Na to se těším. A potom určitě Brno, Digitální domorodci. Soubor tady hrál

pokračování na straně 14

Six-pack, ZUŠ R. Schumanna, Aš: Nezkusíš, nevíš

Někteří lidé hledají v reality show útěchu

Rozhovor se souborem



Je Pavel fakt kámoš?

Jakub: Pavel je nejlepší kamarád, vždycky umí podržet, ale je to svým způsobem imaginární rybička.

Jaké reality show jste v poslední době viděli?

(smích)

Jakub: Kouká vůbec někdo? (smích)

Lucka: Já koukám, teď jsem se začala koukat na FBOY Island, španělská reality show a docela mě to naplňuje!

Jakub: To na Lucku sedí! (smích)

Anna: Není reality show, kterou bych sledovala od začátku do konce. Ale pokud něco běží v televizi, tak se na to ráda dívám, protože je to dobrý bizár, a to mě baví.

Martin: Já jsem naposledy viděl Výměnu manželek a ta má svoji vlastní kategorii. (smích)

Proč se vlastně rádi díváme na FBOY Island nebo Výměnu? Co nám to přináší?

Nela: Jsou to pořady, které jsou opravdu jednoduché a nevyžadují větší soustředění. Reality show zapínáme po dni, kdy jsme totálně unavení a nemáme náladu na něco složitějšího. V tu chvíli je ideální zapnout reality show, protože je to hloupé, bizarní, nic se tam vlastně neděje...

Lucka: S tím vůbec nesouhlasím! (smích) FBOY Island

je složitý, je tam spousta lidí a těžko se to pamatuje. Dokonce jsem si i zapisovala, kdo je s kým ve vztahu. (smích)

Martin: V reality show tohoto typu je dobře vidět, co jsou lidi schopní udělat za peníze. Přejde mi to úplně absurdní, a také proto se na to někteří lidé rádi dívají, protože je to prostě absurdní.

Anna: Někteří v tom taky hledají útěchu – nemají život po hromadě a v těchto pořadech vidí únik. Jenže to, co si právě neuvědomují, je to, že ne všechno, na co se koukají, je pravda. To, že se něco děje na vaší obrazovce neznámá, že se to děje doopravdy.

Nela: V našem představení to lze vidět na příkladu, jak Anna zradí Lindu. Udělala by pro výhru cokoliv.

Co je pro vás to ožehavé? Co vás na tom láká?

Helča: Když jsme vybírali, co budeme hrát, nemohli jsme se shodnout a tohle byla poslední možnost. Řekli jsme si, že to prostě zkusíme. Je to hodně jiné, než co obvykle hrajeme, a právě proto jsme si celý proces moc užili. Každý jsme objevovali svůj charakter a to bylo velmi zábavné.

Anna: Teprve postupem času nám začalo docházet, jak vážné téma to je. Zezačátku to pro nás byla zábava, ale později nám došlo, jak moc reality show ovlivňují společnost. Stačí hrozně málo k tomu někoho zmanipulovat. Baví mě, že jsme si to mohli zažít a podívat se na to z jiného úhlu pohledu.

Jakub: Jak už z názvu vyplývá, je to reality show, to znamená, že je v tom určitá lidskost a přirozenost. I my herci se tím pádem můžeme projevit jako my sami, jenom hození do konkrétní situace.

Anna (hlavní představitelka): Ale já taková nejsem!

Vycházíte z divadelního textu Radmily Adamové Little Sister. Jak moc jste se drželi postav v předloze a na kolik jste je upravovali, aby s vámi rezonovaly?

Anna: Proběhlo to tak, že jsme našli text, zkrátali ho a upravili. Držíme se struktury, ale jinak se nebojíme sáhnout a změnit i základ textu.

Lucka: Postavy si vybíráme podle toho, které jméno ve hře se nám líbí. Až potom se dozvíme charakter. Tady to vyšlo tak, že jsme charakterově velmi blízcí postavám v předloze.

Anna: Hele, brzděme trochu! (smích)

Vít Zborník

Mezi příběhem a náhodnými prvky reality

Volným krokem jsem dorazil do Roškotova divadla. Ukázalo se, že trochu moc volným – nezbylo na mě místo v první řadě. Druhá, měl jsem pocit, by nebyla to pravé, tak jsem nakonec zvolil osamělou pozici v té nulté, na lavičce před židlemi. Seděl jsem v divadle po nezvykle dlouhé době (ani tady nebudu přiznávat, jak moc dlouhé) a chtěl jsem být co nejblíže.

Mohl jsem si tak dobře prohlédnout například dva rozpité energetické nápoje TIGER a jeden RED BULL na stolku vpravo (ve vlaku na cestě do Ústí přede mnou popíjeli o něco mladší lidé než já taky takové energetáky, tak jsem si toho všiml - že se to pije možná ještě o něco víc než dřív, že je to nějakým způsobem dnešní znak a že se zřejmě váže k mladým lidem.) Zdaleka nejvíc jsem ale vnímal vykořeněnou scénickou existenci oněch plechovek, jak tam prostě jen tak jsou na stole. A pak ještě téměř sněžený toastový chléb a sklenice marmelády. Takové zvláštně umístěné/odložené konkrétnosti mezi jinak velice nekonkrétním nábytkem. Náhodné prvky reality.

Přicházejí členové souboru. Oblečení jsou různým způsobem: někteří v civilu, někteří možná tak napůl? Jejich existence na jevišti je příjemně uvolněná. Jsou to lidé, které mám chuť dál sledovat, kteří jsou tu nějakým svým dílem i sami za sebe. Načež se odhalí fikční prostředí, ve kterém se nacházíme: hudební podkres (lehce „výtahový“, nekonkrétní) spolu s reprodukovánými komentáři moderátorů nás zasadí do rámce televizní reality show. Reality show, a to ještě navíc na divadle, to je ze své podstaty jev plný paradoxů. V televizní tvorbě ta „realita“ zdánlivě stojí oproti „umělosti“ hrané tvorby či „přípravenosti“ jiných pořadů. Prodává se tu fetiš reality. Tohle je život, vážení, žádní herci, žádný fake! Dnes už samozřejmě divák do větší či menší míry tuší, že tyto pořady jsou stejně jako ty ostatní pečlivě dramaturgované, sestříhané, či vysloveně režirované tak, aby dění bylo divácky co nejatraktivnější, tj. konfliktní, senzační. Aby výsledná show vyvolávala co silnější a zároveň co nejjednodušší emoční reakce.

Toho si je hra Radmily Adamové Little Sister, respektive tato její inscenace, evidentně dobře vědoma. Rozehrává se téma manipulace a kontroly, stejně jako ústřední téma lži a lhaní. „Kdo hraje? A kdo si s kým hraje?“ je pak otázka, kterou bychom mohli chtít vztáhnout i na situaci divadelní, čímž bychom tření reality-lži dostali ještě na další úroveň – ne pouze do slov a situací, ale přímo do divadelního masa, do formy. To se ale vlastně dít nebude. Sleduji příběh z prostředí reality show, necítím se nutně být uvnitř, ani blízko, jak jsem si původně přál být. K postavě Anny, která by asi měla být mým hlavním pojítkem s tímto světem, nejsem netečný, ale asi mně nezajímá tak, jak by mohla, vnímám ji spíše typově.

Podobně bohužel trochu přejudu postavu Lindy. Nakonec mě budou nejvíce bavit výstupy ostatních postav: veskrze náhodné situace, plánování nákupu, fascinující mečonůž, jezení vajec na toastu (což je mimochodem jediná věc, která se tam skutečně děje, což je v něčem krásné!), komediální scénky, ve kterých občas hezky mimoděk vynikne suše absurdní vtip. Ale s tou vážnou, psychologicky hranou linkou mi to tak úplně nedrží, bohužel.

Lukáš Větávka



Co všechno je člověk schopen udělat?

Téma reality show se na našich jevištních objevuje dosti pravidelně v různých podobách, a svou virtuální podstatou, v níž se konflikty vyrábějí uměle pro pobavení televizního publika, je pro divadelníky neustálou výzvou. Ve své nejlepší podobě může ukázat střet normálního reálného světa a života s prostředím, které protagonisty manipuluje a nutí je dělat věci, kterých by se normálně nedopouštěli. Pokud jde ovšem o nemalou částku peněz, jsou k mnohému ochotni. Tvůrce reality show pochopitelně přitahují vykloubené osobnosti, sociopati, psychicky labilní lidé, zkrátka ti, kdo slibují vytvořit před očima kamer drama či aspoň dramátka. To je důvod, proč miliony diváků usedají opakovaně k televizním obrazovkám a sledují někdy se skutečným napětím, a jindy proto, aby mohli danou věc a podivné figurky účinkujících zkritizovat.

A divadlo? To si bere takové reality show na paškál, a jejich prostřednictvím kritizuje banalitu takových projektů, povrchnost diváků i ochotu účinkujících nechat se zmanipulovat. Jedním z titulů na toto téma, který napsala česká dramatička Radmila Adamová v roce 2008 (kdy její hru uvedlo Slovácké divadlo Uherské Hradiště), je odezva na reality show Big Brother pod názvem Little Sister. Spolek Six-pack ze ZUŠ R. Schumanna z Aše pod vedením Anny Pokorné připravil zkrácenou a upravenou verzi hry pod názvem Nezkusíš, nevíš.

Zdánlivě snadná možnost, aby si zahrála celá skupina mladých lidí role, které by jim mohly sedět, se po úpravě textu ukázala trochu jako past. Šestice soutěžících se tu stává pouhým komparesem, neboť vykreslit ve zkratce jednotlivé charaktery vyžaduje velkou zkušenost a možná i více „materiálu“ k vypracování autentických postav. Tak zůstávají přes sympatickou snahu pro diváky jakoby za sklem, a vztahy resp. konflikty mezi nimi jsou spíše prezentovány, nežli skutečně hrány. Největší příležitost má protagonistka Anna (Anna Janouschová), suverénní rebelka, která sice vstoupí do soutěže, ale od začátku vystupuje jako potížitka a provokatérka. Právě takové lidi podobné reality show ovšem potřebují, a tak se zdá,

že Anna spěje k vítězství. V její postavě spatřujeme rysy sociopatky, a tato pozice se potvrdí na úplném konci příběhu. Podle informací, které na sebe prozradí, má Anna za sebou nelehkou minulost, tragickou smrt rodičů a na starosti „malou sestřičku“ (ta se v této verzi objevuje pouze jako tušený stín na horizontu a scény z jejího života jsou vynechány).

Příběh sestřičky, která žije v psychiatrické léčebně a spáchá zde sebevraždu, stejně jako další okolnosti Annina života, mohou být skutečné, ale také mohou být jen vymyšlené tak, aby byla uspokojena senzacechtivost a sentiment diváků. Když tedy Anna na konci odmítne kvůli smrti sestry odstoupit ze soutěže, můžeme ji odsoudit, ale také si vytvořit vlastní interpretaci toho, co se vlastně událo. Kvůli škrtům (ale dost možná i kvůli lehkému zastarání textu) se ovšem z inscenace stal více méně odlidštěný modelový příběh, kritizující umělý svět reality show i to, co jsou lidé schopni pro peníze absolvovat, a zůstal na půl cesty k divákovi.

Jana Soprová



Vytrženo z diskuse

- Měla jsem pocit, že jste neměli ujasněné, zda jste nad věcí a děláte si srandu, anebo to myslíte vážně a snažíte se nás dostat do nepříjemného trapného pocitu. Protože já měla pocit, že to je parodie, ale pak tam byly situace, které byly velice vážné, a vnímala jsem tam hodně emocí.

- Já v tom žádnou nadsázku necítila. Docela mě to naštválo, protože se tam hojně vyskytovaly situace, které se daly vygradovat, a vy jste je prostě pustili. Na začátku, když se bavíte o víčku od sirupu, probíhala hádka, která měla potenciál, mohlo jít o krk, a pak to vyústit v pointu, že jde jen o víčko, ale já tam žádnou gradaci nevnímala a takových situací tam bylo víc. Nejvíc mě naštvál poslední dialog na konci, protože když má jít o atmosféru a vy pořád chodíte, šilhala jsem z toho a nevěděla jsem, kam koukat.

- Zajímalo by mě, jak je text starý a jak moc se škrtalo. Nepodařilo se mi nacítit na postavy a s někým jít. Nevíděla jsem propojení, takže by mě zajímalo, co bylo vašim záměrem, co třeba jste z toho textu vypustili a co zůstalo.

- Chtěl bych vyzdvihnout, že i v situacích, kdy se vyjadřovali všichni, jsem se v dialozích dobře orientoval, v těch chvílích to za mě fungovalo.

- Chtěla bych ocenit absurditu, která asi pramení z žánru reality show, že jste vedle sebe, povídáte si pro sebe, ale vlastně všechno hraje pro kamery.

- Kladla jsem si otázku, zda se dá na divadle hrát hra o ničem tak, aby nebyla o ničem

Jiřina Lhotská: Je to divadelní hra, vyžaduje interpretační herectví, herci nemohou být jen za sebe, ale musí vytvářet postavy a myslím si, že to někdy bylo nad jejich úkol. Věřím, že je to zajímavé, že reality show je pro ně něco stejně zruďného jako pro nás a určitě o tomto chtěli vyprávět. Chce to ale opravdu výrazné herectví, výrazné herecké zkušenosti. Je zajímavé, že o sestře se začalo mluvit až na konci. Tady jsou totiž dvě roviny – jednak reality show, jednak příběh sestry. Zajímalo by mě, proč byl text tímto způsobem vykuchán, protože v něm zůstala jenom rovina reality show. Vidíme dva póly, dvě situace, kde není život, protože je člověk nějak manipulovaný, nesvobodný a tady to najednou nebylo. Proto diváci mluvili o tom, že si nejsou jistí, jak to vyvrcholilo, jaká je hlavní hrdinka. Protože vy to vystavíte jen v jedné rovině a nic se neřeší a na konci se začne mluvit o sestře, o které celou dobu nepadlo ani slovo. Přes všechny situace, které nastanou, vidíme, jak se Anna chová, a tak nás závěr

vůbec nepřekvapí. Nedojde k žádnému konfliktu, zlomu a dramatu, nakonec si řekneme: „No a co.“

Viktorie Čermáková: Když se to pokusím shrnout, mluvilo se tady o nepřehlednosti, o situaci, kdy jsme snímáni kamerami a kdy ne. Neviděli jsme ale moc rozdíl mezi chováním lidí ve chvíli, kdy si myslí, že jsou natáčeni, a kdy ne. Rozumím tomu, že jste se přecházením snažili představení dodat dynamiku, ale nedařilo se to. Přecházení se stalo úplně monotónním. Postavy pro mě ztráceli lidskost a ani mě pak nezajímalo, co se s nimi děje.

Soubor: Téma jsme měli docela jasné - bezpáteřnost postavy, její sociopatie a bizarnost, či zruďnost reality show. Hra je z roku 2005, je to variace na reality show Big Brother, původně se to jmenuje Little Sister. Zdálo se nám, že je to obsahově ve velkém nepoměru a vůbec nevidilo, že tam máme příběh sester jen tak v náznaku a pánbůh ví, jak to vlastně je, takže jsme to s lehkým srdcem vyškrtali. Chtěli jsme to nechat otevřené, aby si divák nemohl být jistý, zda je to realita. Zda si třeba sestru nevymyslela, nebo jestli to není konstrukt organizátorů reality show, aby ji udělali zajímavější. V tom nám přijde zruďnost toho systému ještě větší.

zapsal Kvido Lotrek

Slovomrak

aneb divácký dojem z představení jedním slovem



IDI-klub, GFK Plzeň: Rodinné večere

Narážíme na divadelní nebo filmový stereotyp

Rozhovor se souborem



Jsou do textu přidány i vaše osobní příběhy a prožitky nebo se striktně držíte předlohy?

Lída: Nejdříve jsme od Františka (*Kasky, vedoucí souboru a režisér, pozn. red.*) dostali impuls sesbírat příběhy z našich rodinných večerů. Toho jsme se nakonec neujali, takže František přišel s tímhle textem, kde jsme dělali jen dílčí změny.

Jaké třeba?

Lída: No třeba hned v prvním příběhu jsem vyměnila porno časopisy za porno videa.
František Kaska: Některé konkrétní situace ale mohou být přímo modelové, někdo ze souboru mohl dokonce některou z nich zažít.

Když už se bavíme o prvním z příběhů, myslíte si, že by heterosexuálové měli také dělat coming out?

Kačka: Spíš by to neměl muset dělat nikdo.
(*souhlasné výkřiky, mručení a pokyvování celého souboru*)

Pojďme se přesunout k herectví, jakým způsobem v souboru pracujete, jak stavíte jednotlivé situace a he-

reckou akci v nich?

Sam: Nejdříve vycházíme z improvizace, každý uchopí daný text jinak a poté se to režijně vysekává a brousí. Ti, kteří zrovna v dané etudě nehrají, stojí venku a komentují, dávají hercům poznámky a nakonec tomu přidává svůj komentář František. V průběhu procesu se pak přidaly i hry (Člověče, nezlob se apod.)

Kačka: Ty hry jsou tami proto, že tvoří určitou paralelu s textem.

František: Původní text vyznívá spíš jako rozhlasová hra, a proto jsme přidali hry, jako určitý princip jevištního ztvárnění. Ty postupně přibývají a odehrávají se místo večerů, ke kterým nikdy nakonec nedojde.

Často pracujete s tichem. Je ticho přesně narežirované? A jakým způsobem?

Lexi: Hodně improvizujeme. Máme jasně danou linii, strukturu, ale ne vždycky se to povede. Víím, že v danou chvíli mám jít a stát, ale je čistě na mně, jak se mi tam povede dojít a jak dlouho budu stát.

František: Soubor je složen z lidí, kteří se mnou pracují už od 11 let, spousta z nich jsou zdatní recitátoři, takže vědí, jak s pauzou pracovat. Někdy dokonce zkoumáme, jak dlouho to ještě divák může vydržet. (smích) Dneska snad to bylo na hranici a ne za. (smích).

Myslíte si, že by třetí etuda (dcera, starší dcera, matka, babička...) fungovala i genderově obráceně? Kdyby Tomáš byla dívka a ta by si omotala tímto způsobem tři generace mužů a maminku?

Sára: Vyměnit by se to dalo, nicméně společnost se dívá na ženy, které spí s více lidmi, jinak, než na muže, kteří spí s více lidmi. Z pohledu sociálního přijetí většiny společnosti lesby nevadí, ale dva muži vadí.

Čím to podle vás je? Asi nenalezneme úplně jasnou odpověď, ale jak to vnímáte?

Sára: Sexualizace žen. Heterosexuální muži se častěji dívají na lesbické porno, je to pro ně vlastně přitažlivá představa, zatímco porno s gayi bývá vnímáno jako hnusné.

František: Narážíme tady i na divadelní nebo filmový stereotyp. Zobrazování homosexuálních mužů je zdrojem humoru, zatímco homosexuální ženy jsou zdrojem erotické touhy.

V inscenaci v rámci třetí etudy zazní věta „Je to nestandardní, ale dobré řešení.“...

(smích)

František: Doufáme, že divák pochopí, že je to trochu nadsázka.

(smích)

Alan: Vskutku je to nestandardní řešení, nicméně základem vztahu je komunikace. Tudíž pakliže by všichni o sobě navzájem věděli a souhlasili, tak by bylo vše v pořádku. Vznikl by tím krásný polyamorní vztah.

(soubor horlivě souhlasí)

Vít Zborník



Všechno naruby

IDI-klub z gymnázia Františka Křížka z Plzně pod vedením neúnavného Františka Kasky (který je autorem textu a zároveň režisérem) nás pozval na několik Rodinných večerí, které jako by předjímalý nedalekou budoucnost. Jednotlivé scénky jsou zjevnou reakcí na absurdní hyperkorektnost dnešní doby (i když u nás dosud nejsou její pravidla tak striktní jako na Západě). Kaska v textu převrací situace do humorné nadsázky, ať už jde o hrozivé přiznání syna otci, že je heterosexuál a baví ho mužské záležitosti, či značně zamotaný hovor nad hrou Člověče, nezlob se mezi dcerou a matkou, z něhož vyplyne, že nic netušící matka je do rodiny adoptovaná. Obě tyto části mají vtipné jádro, v provedení se lépe povedla první epizoda, zatímco v druhé pokulhával temporytmus a hříčka měla trochu uspávací tendenci.

Do třetice se představila epizoda připomínající zápletku filmu s Hugo Haasem Muži nestárnou, které by možná slušelo samostatné uvedení, neboť s předchozím souvisela jen velmi volně svou bizarností. Vyřádl se v ní především Samuel Zheng, který sehrál postavu potenciálního ženicha, kterého si přivedla do domu jedna z dcer a diváci (nikoliv však členové divadelní rodiny) seznali, že tento milý mladík se v nejrůznějších podobách zapletl a nadále plánuje eroticky zaplétat se VŠEMI členy rodiny bez rozdílu pohlaví a věku. I když mladí gymnazisté hráli se zjevnou chutí, temperamentem a energií (v poslední epizodě potěšily různé variace tance mladého proutníka s jednotlivými členy rodiny), bylo zjevné, že by bylo třeba ještě více zapracovat na technické stránce věci (hlas, vzájemná interakce, rytmus), aby tato hravá série absurditek oslovila diváky naplno.

Jana Soprová

Jak si lidé hrají

O panu Josefu K. Plzeňském jsem ještě neslyšel, ale po inscenaci Rodinných večeří si ho pamatovat budu: materiál, který se soubor rozhodl inscenovat, je na první poslech krásná well-made dramatika. Jednoduché, přesně napsané dialogy a osvědčeně stavěné komediální situace se potkávají s osvěžujícím zpracováním dnešních společenských témat. Což je opravdu velice příjemné – že se koukáme na něco, co se snaží nějakým jiným způsobem číst dnešní otázky (například jak mluvit s dětmi v době, kdy jako společnost musíme redefinovat rodinné role, což je bolestný proces pro všechny strany), o kterých jsme ale kvůli informační a názorové přehlcnosti už někdy trochu unavení mluvit. Tohle je, nebojím se tvrdit, výstřední a prapůvodní funkce komedie – ne utíkat ke smíchu jako dočasné úlevě od každodenních strastí, ale podívat se na ty samé věci trochu jinou optikou, abychom je poznali ze stránky, která nás neděsí. Samozřejmě, mohli bychom se bavit o tom, nakolik je v tomto případě ona optika skutečně v základu jiná a nakolik jde o jen reprodukování stávajících stereotypů, ale to už je na jinou diskusi.

Zdá se mi, že se soubor v inscenování vydal cestou zcela adekvátní textu, a to hlavně v určité jednoduchosti. Přitom si ale velice dobře poradil s tím, jak zaplnit scénu a zabavit těla během konverzace. Boxování, hraní jakési hry s figurkou a pití (na hracím plánu) jsou všechno aktivity, které jsou vlastně úplně nezávislé na dialozích, ale přesto se s nimi krásně propojují. Všechny tři jsou především hrou. A všechny tři jsou také hrou nevyrovnanou, téměř jednostrannou: v první večeři boxuje syn sám, dokud mu otec celkem neúspěšně nezačne dělat sparring partnera, ve druhé večeři táhne figurkou téměř výhradně matka, v poslední večeři je zas jasným králem partie Ježek, který manipuluje se všemi figurkami. Přitom právě nerovná pozice je princip, na kterém je postave-

né tradiční vnímání rodiny. Komediální převrácení v tomto případě spočívá v tom, že rodiče tu jsou v pozici těch méně mocných. A ten dvojitý zvrat, ta pravdomlupnost komedie, by nám pak mohla říkat, že to tak možná skutečně někdy může být – že někteří rodiče jsou otroci rolí, které si na sebe ušili pod vlivem společnosti a své vlastní výchovy, což je vede k takové nejistotě nad sebou samými, že jim pak jejich děti musí dělat psychoterapeuta.

To jsem nejvíce vnímal u druhé večeře, kde pro mě dynamika matka-dcera byla zdaleka nejzajímavější, za což mohlo hlavně osobité a velice zábavné ztvárnění matky. Stejně jako u dalších částí tu ale sehrál roli i holý fakt, že obě herečky jsou stejně staré. To, co ve většině jiných studentských inscenací s různě starými postavami zpravidla působí jako překážka, tady bylo úžasně funkční právě pro zmatení nad tím, kdo je rodič a kdo potomek.

Inscenace mi asi neuvázne v paměti pro nic mimořádného co se divadelnosti týče (a ano, to mě trochu mrzí), ale na druhou stranu toho divadla nebylo málo, nebylo ho ani moc, fungovalo to, zasmál jsem se, tak to vlastně není vůbec špatný výsledek, řekl bych.

Lukáš Větvka



Vytrženo z diskuse

Jakub Hulák: Nebojte se, že by pak ostatní špatně mluvili o vás, až budete hrát a vrhněte své názory do placu, odhodte zábrany, rozhodně se nemusíte zbytečně šetřit.

- Považuji za fakt geniální nápad otočit ty role, mě to dostalo. Působilo to tak, že to byly nápady, které šly z vás.

- Měla jsem problém s tím, že jsem nechápala, co je společné téma, v čem scénky na sebe navazují. Jak třeba s ostatními souvisela poslední, když první dvě byly o obrácených konvencích a ta poslední funguje jinak.

- Často jsem hledal pojítka mezi scénkami a vždy se mi podařilo najít něco mezi dvěma, ale v té třetí jsem to nenašel. Například společenské hry v druhé a třetí povídce, které ale v povídce první chyběly.

- Na začátku jsem se trochu zděsil gongem, že to bude hra o několika dějstvích, ale pak mi došlo, že to jsou tři nenavazující příběhy a užil jsem si, že se můžu soustředit na jednotlivé příběhy a neřešit provázanost.

- Líbila se mi hra se slovy, skvěle vystavěné dialogy. Nakonec mi bylo líto, že těch příběhů není víc, dokázala bych se na to dívat ještě dlouho.

- Jako jednotící téma tam vnímám jednak rodinu, a jednak absurditu a téma konvence a co to teda dneska ještě konvence je.

Vít Malota: Začnu strukturou, ta z toho nejvíc čněla. Tři rozdílné, něčím pojící se situace. Souhlasím, že první dvě se mi víc propojovaly. V principu jsou objevnější, vtipnější a absurdnější, než ta poslední. Obrácení rolí funguje jako anekdoty, ale u třetí situace jsem měl problém s tím, že nebyla absurdní – pár takových lidí znám i osobně, takže pro mě se nejednalo o nic specifického. Je to mnohem realističtější a v tu chvíli se mi ztrácí návaznost. Ptám se sám sebe, jestli je tam ještě další zpráva, jiný účel než pobavení diváka, a proč já tu zprávu nebyl schopen číst. Závěrečný obraz je rozhodně působivý a funguje, ale nedává mi smysl dohromady s tím, co se děje předtím. Asi by mi pomohlo, kdyby se celý tvar v něčem zdivadelnil. Děkuji za box nebo za tanec, ale divadelní situace tam za mě byly kořením, ne základem. Základem byl dialog – dva lidi, co si povídají.

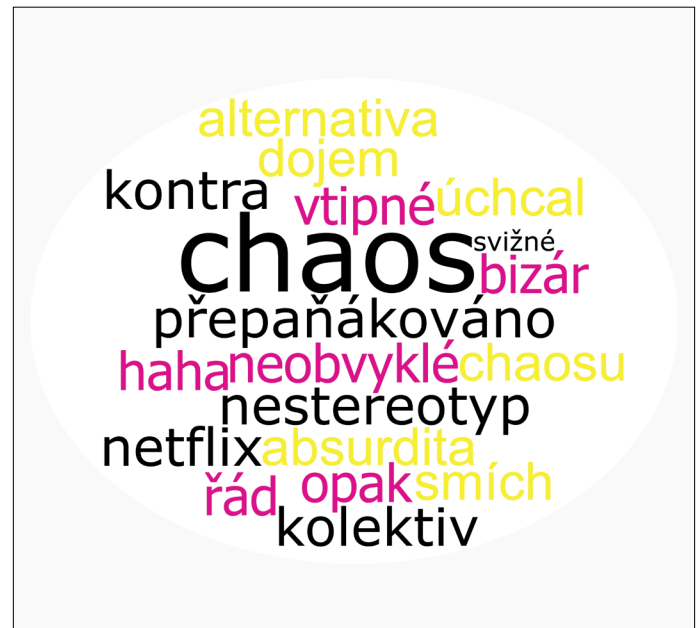
Jiřina Lhotská: Chtěla bych taky mluvit o situacích – box, tanec, nebo ta dáma. Bylo tam toho trochu moc. Myslím, že by stálo za to ještě popřemýšlet o tom, jak to tematizovat. Protože i ta hra má v sobě nějaký téma a může nějakým způsobem gradovat, může mít rytmus, končit například matem. Bylo mi líto, že součásti jednotlivých grotesek nebyly tematizované. Zároveň si myslím, že když se nad tím trochu zamyslíte, neměl by to být problém. U prostřední je určitě problém s temporytmem.

Soubor: Zprvu to vypadalo víc jak rozhlasová hra, takže po první čtené jsme dávali dohromady první nápady, jak to dostat do prostoru a jak to víc ozvláštnit, aby to nebylo jako rozhlasovka, ale víc divadelní. K otázce, jestli večerí mělo být víc - mluvili jsme o čtvrté, ale kdyby byly čtyři, muselo by jich být pět, takže nakonec jsme to z časových důvodů nechali takhle.

zapsal Kvido Lotrek

Slovomrak

aneb divácký dojem z představení jedním slovem



Matěj Výborný, Most: Okamžikoka

Když to pokazím, můžu se zlobit jen sám na sebe

Rozhovor se souborem



Nevěděla jsem, že jste soubor, protože jsem tě neviděla na jevišti, jak je to možné?

Jana: Mojí hlavní rolí je zapnutí čudlíku na rychlovarné konvici. Dnes to bylo hodně náročné, protože jsem měla co dělat, abych se v té tmě nezabila. Hmatala jsem kolem sebe a myslela, že to už nezvládnou. Všichni na mě koukali, i když jsem nebyla vidět, protože byla tma. Hrozně jsem se bála, ale nakonec to bylo dobré a čudlík jsem úspěšně zapnula.

(přichází Matěj, kterého jsme viděli na jevišti)

Proč je zrovna pantomima jazykem, který na jevišti používáš?

Pantomima se poslední dobou neskutečně vyvíjí, můžu ji propojovat s různými žánry: s akrobacií, klidně i se slovem. Lidé bývají zvyklí na klasickou pantomimu a mohou být zmatení, když jsou na jevišti dohromady předměty reálné a imaginární, ale ono to má svůj význam. Také mi přijde, že je v Česku stále málo lidí, kteří se tomu věnují. Pantomima je skvělá, můžeš s ní cokoli vyjádřit, představit si i věci, které nejsou fyzické.

V představení se střídají dva charaktery, máš pro ně nějaké vlastní pojmenování?

Ano, Čert a Kněz.

V představení jsi sám sobě hercem i režiserem, jak se ti daří udržet si nadhled?

Tento projekt jsem začínal, když jsem se chtěl dostat na HAMU. Mimovi Lukáši Šimonovi jsem přinesl koncept představení a spolu jsme jej realizovali až do části, ve které se bojuje, zbytek jsem dodělával a zpřesňoval sám - hlavně charaktery, které jsem musel hlouběji pochopit. U představení obecně si někoho jako diváka pozvu často až den předtím, než hraju. Téma tohoto představení je pro mne opravdu osobní a je pro mne velmi těžké někoho nechat do tak osobního tématu zasahovat. Když se jedná o poznámky k technickým věcem, tak se to dá, ale ke konceptu - to už je náročné.

Začínáš představení tvořit s předem promyšleným tématem, nebo je necháš vznikat spontánně tím, že si hraješ?

Nejdřív zkoumám to, co je ve mně. Sedím na křesle a pozoruju se. Skrze toto pozorování vznikají charaktery, které jsem si vnitřně představil. Například dva měsíce předem už mám představu, kterou jsem si realizoval v hlavě a samotné představení pak udělám třeba za týden.

Vím, že jsi dříve hrával v souboru. Jaký je rozdíl v tom, být na jevišti se souborem a sám?

Když jsem sám, musím se umět i sám za něco pochválit, například si říct, že z toho mám dobrý pocit. Je to pro mne náročnější i při sebereflexi, nikdo mi neřekne, jaké to bylo. A když to pokazím, můžu se zlobit jen sám na sebe. Stejně jako v představení Okamžikoka jsou dva charaktery, tak jsou dva charaktery i uvnitř mne: jeden říká „Tys to pokazil.“ a druhý říká: „Ale zároveň jsi byl v tom.“ Musím pak z obou vnitřních hlasů vyvodit, co to pro mne znamená. Pracovat sám se sebou je jinak fajn, zkoušky si plánuješ, kdy chceš a můžeš zkoušet i doma v kuchyni.

Veronika Zárubová

Jít s tím ven

Zcela na úvod, v zájmu zachování recenzentské etiky, se tu musím trapně přiznat, že jsem na poslední páteční představení dorazil několik minut po začátku (protože nezačalo v půl deváté, jak bylo avizováno po Rodinných večerích). To je poměrně velký problém a mrzí mě to. Pomohl mi Vítek Zborník, díky Vítku, který mi začátek s konvicí ochotně převyprávěl, a také diskuse, která se na tomto bodě několikrát zastavila, takže mi dala možnost si začátek alespoň nějak přibližně prožít ve vlastní fantazii, ale stejně to znamená, že toto mé ohlédnutí bude ještě více fragmentární, resp. bude vycházet z ještě více kusého zážitku, než je jakýkoliv jiný zážitek z divadelního představení.

Pro mě tedy začínalo představení Matěje Výborného pitím a následným soubojem. Jako člověk, který občas trochu bolestně bojuje sám se sebou, když jde o návykové látky, nebo prostě i jen jako člověk, který občas trochu bolestně bojuje sám se sebou, jako asi všichni, jsem se tu skutečně naladil především na linku vztahu k sobě samému a ke všemu tomu, co je v člověku za konflikt. Na všechny rodiče a kousky vlastního já, kteří v něm žijí a se kterými se neustále dohaduje. A zcela jsem si přitom uvědomoval, že tu jdu vlastní cestou, nebyla v tom ambice „správně rozumět“ tomu, co se děje na jevišti. Ochotně jsem přijímal cokoli, co mi můj mozek házel. Setkával jsem se tu sám se sebou skrze někoho jiného. A skrze sebe jsem tu potkával někoho jiného.

Intenzivně jsem pak vnímal i scénu malby na skříň, kdy jsem neměl pocit, že se tu účastním „ukazování akční malby“, ale že tu akční malbu skutečně děláme. Dychtivě jsem sledoval, jak se tělesný pohyb a energie skrz špachtli přetváří ve specifické nánosy barvy. Čím dál tím víc jsem se pak odpoutával od jakýchkoliv konkrétních pokusů o interpretaci a místo toho jsem se soustředil na neustálou cestu zevnitř ven, které jsem byl svědkem. Na tu neuvěřitelnou a taky dost strašidelnou transformaci, kdy se něco neforemného z hlubin člověka dere na povrch, zmítá to jeho tělem a formuje ho v pohyb.

Lukáš Větvka



Tichý souboj

Dvacetiminutová sólovka Matěje Výborného přinesla hned na počátku festivalu žánr nevídaný příliš často. A to pantomimu, či chcete-li její modernější verzi v kombinaci s fyzickým divadlem. Už samotný název Okamžikoka (okamžik - mžik oka - okamžik života - kam?) je hádankou, která může lákat k mnoha interpretacím, stejně jako celá inscenace. To se ostatně projevilo i na velmi zajímavé diskusi, která se v pozdních večerních hodinách kolem tématu představení rozvinula. Vzhledem k tomu, že interpret je si zároveň autorem, scénografem i režisérem, jedná se o dílo stoprocentně autorské, a tedy vycházející z duše. Pro mě ve výkladu zvítězila verze, kdy performer (spíše nežli herec) nabízí vhled do svého boje s různými stránkami vlastního já. Konflikt, který můžeme sledovat od samého počátku až do konce, je tak na jedné straně velmi osobní, na druhé obecný, neboť každý v něm skrze hereckou autenticitu může nalézt své vlastní téma. Neboť každý z nás bojuje chtě nechtě po celý život s neviditelným (ne)přítelem, který se skrývá uvnitř naší duše, živí se rozpínavostí našeho ega, našimi pochybnostmi, komplexy a třeba i iracionálními nočními můrami.

Na počátku vidíme ve tmě jeviště uprostřed scény světlo - modře zářící rychlovarná konvice hučí a spěje k varu, postupně probublává, až jednou dospěje k žhavému „orgasmu“ (v tomto případě byl pouze tušený, ale nedokonaný... :-)) Modrá znamená naději, ale také smutek. Mohutná postava ohebného performerera se vynořuje ze skříně, a symbolicky začíná nový život. Je třeba říci, že na Matějovi je vidět dobrá pantomimická průprava - i když je teprve na počátku studia na katedře neverbálního divadla HAMU (osobně jsem ocenila například zdánlivě jednoduchý, ale fyzicky náročný sed na neexistující židli).

Postupně se performer před očima diváků proměňuje ve dvě postavy, u nichž si nejsme jisti, zda opravdu existují, nebo jsou jen odrazem rozpolcené duše. Mnohé fyzicky náročné prvky včetně akrobatických kousků přirozeně obohacují rytmus představení a vytvářejí skoro hmatatelné napětí. Výborný umí přitáhnout a udržet pozornost především tím, jak dokáže zacházet se svým tělem a jeho jednotlivými částmi. Navíc zapojuje i další výrazné scénické prvky, když si maluje na tělo, či když expresiv-

ní kresbou vytváří na dveřích skříně vizuální podobu běsa. Osobní boj se sebou samým se tak přirozeně stává ozvukem děsivého světa, který nás obklopuje a stává se obecným apelem, vykřičníkem ke stavu světa.

Jana Soprová



Vytrženo z diskuse

- Byl jsem zaujat performativním záměrem. Spousta prostředků, které byly využity pro vyjádření emoce, mi přišla velice zajímavá. Ale stále jsem čekal na nějaké do-vysvětlení, nakonec se mi to ovšem, bohužel, nespojilo. Nenašel jsem téma a nejednoznačností tam nakonec pro mě bylo moc.
- Pochopila jsem to jako rozpor dvou osobností. Ve chvíli, kdy vyjde ze skříně, tak je z něj expresivní člověk, který přebírá nadvládu.
- Vnímala jsem to jako boj dětské nevinosti s přísnou postavou otce, který vrcholí v bojové scéně s úlomkou košťat.
- Já to vnímala mnohem obecněji, jako boj sama se se-

bou, oceňuji jasný a ostrý předěl mezi postavami.
- Co tam dělala ta rychlovarná konvice? Až teď mě napadlo, že mohla být symbolem pro to, co držíme v sobě, potlačujeme to a ono to vaří a vře a v jeden moment už to najednou musí ven, a tak to vybuchne.

Petr Váša: Matěj se rozhodl oprášit ten starý, vyčpělý žánr pantomimy, kde když se nesoustředím vteřinu, tak mi uniknou souvislosti. Je to riziko, do kterého Matěj šel a to já oceňuji. A taky oceňuji to, že se Matěj vyvíjí a nespokojí se s málem, protože oproti například jeho představení v minulém roce, to bylo mnohem složitější a - třeba tou malbou na skříň - posunuté zase někam dál. Předchozí představení oproti tomuto bylo basic.

Viktorie Čermáková: Pro mě to byl zážitek, líbilo se mi, jak se pracovalo s rytmem, s napětím, nevnímala jsem to jen jako pantomimu, ale vnímala jsem tam prvky akrobacie, moderního tance, prvky které mám ráda a které mi přijdou pro divadlo velmi inspirativní. Takže jsem ráda, že jsme tu mohli něco takového vidět. A taky se mi líbí, že můžeme úplně rezignovat na to, jaký příběh nám to připomíná a můžeme se na to dívat jako na abstraktní příběh a ve chvíli, kdy to má rytmus a příběh, tak to stačí. Zdá se mi, že by bylo dobré, kdybyste měl ještě někoho, kdo se vám na to podívá zvnějšku – mě jako režiséra zajímá, co by to udělalo, kdyby tam nebyl ten stůl. Ve chvíli, kdy je spousta věcí abstraktních a vy jste schopni zahrát, aniž by tam fyzicky byly, ptáme se, když tam najednou fyzicky jsou, proč tam jsou. Proč je tam stůl, proč je tam konvice a ten stůl mi tam prostě vadil.

Jiřina Lhotská: Souhlasím s Petrem, říkala jsem si, Matěj si zase dal další překážku, přidal tam další kus. Nehledala jsem žádný příběh, kdybych to měla rozklíčovat, bylo by to pro mě příliš obtížné, tak jsem to vypustila a úplně mi to stačilo. Vypustila jsem příběh a dívala jsem se na to, co se tam děje. A dívala jsem se Matěji na vás, a to pro mě byl zážitek. To, co člověk dokáže se svým tělem mě uchvátilo.

Vít Malota: Je důležité, že je to pro tebe osobní a že v tom vidíš konkrétní příběh, konkrétní téma. Když to potom ztvárňuješ obecně, pracíš se svým tělem, dokážeš stále držet napětí, ten konflikt, který je esencí divadla, to znamená, že my si jsme schopni to interpretovat, my v tom vidíme ty obrazy. To jediné je ta varná konvice. Je

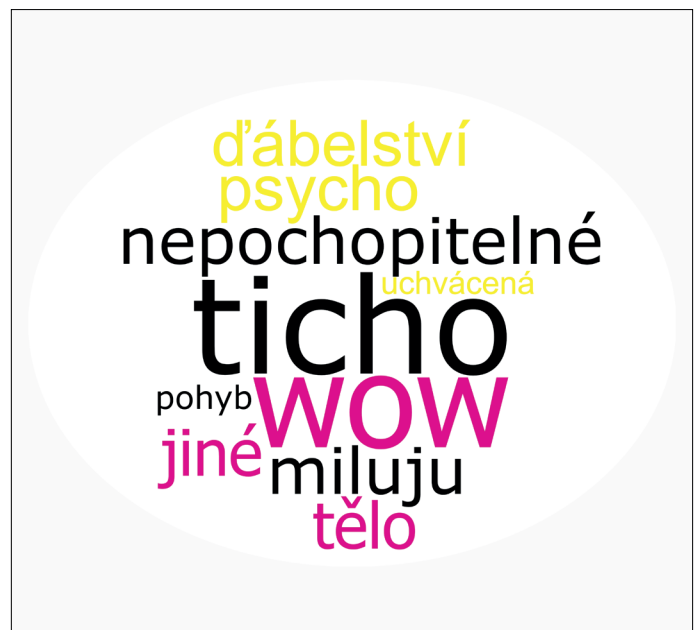
třeba počítat s tím, že lidé si budou něco tak očividného chtít za každou cenu vyložit.

Matěj: Jednou jsem zažil představení, které bylo extrémně abstraktní a ten člověk pak na diskusi říkal: hledejte si v tom, co chcete. To mi přijde příliš bezpečné a tomu bych se chtěl vyhnout. Ale zároveň se mi na pantomimě líbí, že když je tam nějaká láhev, není jednoznačné, proč tam je. Všechny interpretace, které tady zazněly, spojují jedno velké téma, které já tam mám, které je hodně osobní a je to o boji sám se sebou, s nějakými osobnostmi, které spolu bojují. Na sto procent a konkrétně podle mě nejde rozklíčovat, co tam ze sebe chci říct, já to ale chci hlavně říct sám pro sebe a vám chci nabídnout svou osobnost a je na vás, co si z toho vezmete. Jsem rád, že tady zaznělo, že pokud vám u pohybového divadla, nebo v pantomimě unikne nějaký symbol, tak se to potom těžko dohledává, ale myslím si, že by se ty jednotlivé formy měly propojovat a že to je ta cesta. Pak možná lidi začnou vnímat pantomimu jinak, než jak je vnímána od osmdesátých let.

zapsal Kvido Lotrek

Slovomrak

aneb divácký dojem z představení jedním slovem



už vloni a i to téma generace Sněhových vloček mě moc zajímá.

Co by sis přála, aby si lidé z téhle přehlídky odnesli?

Aby se něčím inspirovali, aby si uvědomili, že nejsou sami na světě, kteří uvažují tak, jak uvažují. Nebo možná jsou, ale vůbec to nevadí, protože mají kolem sebe lidi, kteří tolerují jejich uvažování. Taky aby se díky tomu našli. Důležité tady taky je, že probíhají diskuse a mladí lidé mluví o divadle a o tom, na jaké už jsou úrovni. Je dobré, aby tu možnost měli. Třeba já ji nikdy nezažila.

A na závěr se zeptám, co tě na dramátku nebo mladém divadle nejvíc baví?

Myslím si, že je to prostě perfektní start do života, jakkoliv. Pro život je dramátek perfektní.

Kateřina Hartmanová

Tove Janssonová
děkuju ti zas a znova
za Muminky
jinak by jistě nespal

Jano Machalíková
děkuju ti zas a znova
za dílnu s kapslemi
Berta usíná a vypráví

Lenko Janyšová
děkuju ti zas a znova
za Mladou scénu
a vše kolem ní

jas

Chceš to natvrdo?

Přátelé, divadelníci,
je čas! Kdo četl Černického dopis o odchodu z UMPRUM si snad mohl pomyslet jen jedinou věc: JSME MĚCÍ?! NEUNESEME UŽ UPŘÍMNOU KRITIKU BEZ OBALU?! A já říkám, že sakra uneseme! Ale pojďme si k tomu nastavit určitá pravidla, nejsme přeci barbaři. Stanovuji tedy tuto svatou větu:

CHCEŠ TO NA TVRDO?

Pakliže zazní odpověď NE, buďte ve svých zpětných vazbách pedagogičtí, citliví, jemní, hebcí, sametoví...

Pakliže však odpověď zazní ANO, máte volné pole. Pusťte emoce. Vypněte vnitřního pedagoga. Odhodte soucitného divadelního kritika. Buďte upřímní. Kritizujte, diskriminujte, vztekejte se, plačte. Prostě řekněte názor bez obalu, na tvrdo. Vězte, že i to může být cenné (vyjádřili ovšem osoba konsent, v opačném případě se kritiky tohoto druhu zdržte).

Tak se staň!

Vít Zborník

Na vlastní kůži

Odvážně jsme se rozhodli v každém čísle na vlastní kůži vyzkoušet něco, co jsme viděli v některých představeních. Dnes jsme otestovali okamžiké malování na tělo, reality show a Big Brother. Velká redakce vás sleduje!



Kdo páchá Mladou na Malý?

Veronika Zárubová, Kateřina Hartmanová, Kvido Lotrek, Vít Zborník, Jana Soprová, Lukáš Větévka, David Slížek a další.

Neprocháží jazikowou koregtúrou...